

ПІДХОДИ ДО ВСТАНОВЛЕННЯ РІВНЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Регулювання відносин щодо стандартизації у сфері соціального захисту здійснюється багатьма нормативно-правовими актами. Найважливішими серед них є Закони України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про прожитковий мінімум», «Про соціальні послуги»; Державний класифікатор соціальних стандартів та нормативів, Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг основних соціальних і демографічних груп населення» [1].

Державні соціальні стандарти та нормативи мають на меті ефективну реалізацію соціальної політики, одним із основних пріоритетів якої є забезпечення продовольчої безпеки в країні. Європейський вектор інтеграції України потребує обов'язкового забезпечення рівня та якості системи соціальних стандартів на основі базового соціального стандарту прожиткового мінімуму, що гарантовано ст. 46 Конституції України. Застосування системи соціальних стандартів дає змогу здійснювати регулювання рівня життя населення, запобігати значній диференціації за рівнем доходів, відтворювати здатність трудящих до праці [2].

Встановлення рівня прожиткового мінімуму, що забезпечував би купівельну спроможність населення на рівні не нижчому за попередні роки, має відбуватися із урахуванням динаміки споживчих цін (табл.) для підтримки продовольчої безпеки в країні. Дані таблиці свідчать про перевищення темпів приросту споживчих цін над темпами приросту прожиткового мінімуму в Україні за досліджуваний період (з 2010 по 2017 роки), що мало негативний вплив на купівельну спроможність населення. В останні роки (із 2014 р. по 2017 р.), що характеризуються кризовими явищами в політичній та економічній сфері держави, спостерігається переважання темпів приросту споживчих цін над темпами приросту прожиткового мінімуму більш ніж у 2 рази. Враховуючі середні темпи

приросту споживчих цін, можна обчислити індикативний розмір прожиткового мінімуму у 2017 році, що включав би повну індексацію доходів, враховуючи інфляційні тенденції, та відповідав би рівню купівельної спроможності населення у базисному (2010) році, за формулою майбутньої вартості грошей:

$$FV = PV * (1+r)^n,$$

де FV – майбутня вартість грошей;

PV – теперішня вартість грошей;

r – ставка проценту, %.

n – множник нарощування [8].

Таблиця

Динаміка прожиткового мінімуму та споживчих цін в Україні у 2010-2017 роках

Рік	Показники		
	Прожитковий мінімум, грн	Темп приросту прожиткового мінімуму у співвідношенні до попереднього року, %	Темп приросту споживчих цін у співвідношенні до попереднього року, %
2010	849	21,1	9,4
2011	923	8,7	8
2012	1051	13,9	0,6
2013	1142	8,7	-0,3
2014	1176	3,0	12,1
2015	1253	6,5	48,7
2016	1434	14,4	13,9
2017	1623	13,2	14,4
Середнє значення 2010–2017 р., в. п.		11,2	13,4
Середнє значення 2014–2017 р., в. п.		9,3	22,3

Джерело: розраховано автором на основі [6–7].

Отже, індикативний розмір прожиткового мінімуму у 2017 році, що враховував би у повній мірі існуючі інфляційні тенденції за період з 2010 по 2017 роки, мав би становити $849 * (1+0,134)^7 = 2047,38$ грн.

Якщо привести прожитковий мінімум у відповідність із реаліями сучасності за структурою і вартістю споживання, то він, по-перше, значно підвищиться; по-друге, буде реальним показником рівня життя населення; по-третє, буде тією метою, досягнення якої забезпечить соціальну стабільність у державі [3].

Важливим кроком у реалізації бюджетної політики держави повинне стати встановлення державних мінімальних стандартів, які мають визначати той рівень, нижче якого показники обсягу та якості соціальних послуг і гарантій, що надаються населенню державною, не повинні опускатися. Якісна система соціальних стандартів, зокрема прожиткового мінімуму як основи для визначення мінімальної заробітної плати та надання соціальної допомоги, буде можливою в разі чіткого визначення та співвідношення понятійно-категоріального апарату і науково-методичних обґрунтованих підходів до розрахунків споживчого кошика прожиткового мінімуму та інших соціальних гарантій [4].

Особливо актуальним це питання є для України, яка прагне до євроінтеграції, оскільки її законодавство щодо соціальної політики теж має відповідати європейським соціальним цінностям. За таких обставин чинна система державних соціальних стандартів та гарантій потребує перегляду та адаптації до сучасних умов існування [5].

Таким чином, забезпечення продовольчої безпеки в Україні має базуватися на системі ефективно діючих соціальних стандартів та виваженій політиці Уряду щодо дотримання достатності забезпечення повноцінного життя та розвитку населення у відповідності до практик розвинених країн світу.

Список використаних джерел:

1. Крупа В. Р. Удосконалення теоретико-методологічних підходів до встановлення державних соціальних стандартів в Україні // Ефективна економіка. 2013 р. №12. С. 27–35.
2. Бикова А. Л., Лобза А. В., Семенова Л. Ю. Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт в Україні: реалії та проблеми вдосконалення // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016 р. №7. С. 108–114.
3. Надточій А. О. Напрями вдосконалення методики розрахунку прожиткового мінімуму в сучасних умовах розвитку суспільства // Теорія та практика державного управління. 2012 р. №4(39). С. 231–241.
4. Трубіна М. В. Теоретичні та нормативні аспекти розрахунку прожиткового мінімуму в Україні // Порівняльно-аналітичне право. 2016. №4. С. 127–130.

5. Новосільська Т. В. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт // Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. №3(50). С. 175–181.
6. Прожитковий мінімум в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/> (дата звернення 24.09.2018)
7. Індекси споживчих цін на товари і послуги у 2002–2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Майбутня та теперішня вартість грошей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1308/42/1/2/> (дата звернення 24.09.2018)